

Universitatea Tehnică a Moldovei

INSTITUȚIILE JURSDICȚIONALE ALE UE

Student: Botnari Victor

**Coordonator: Ursu Viorica
dr., conf. univ.**

Chișinău, 2023

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR	11
INTRODUCERE	12
1 ANALIZA CONCEPTELOR ȘTIINȚIFICE ȘI REGLEMENTĂRILOR JURIDICE CU PRIVIRE LA INSTITUȚIILE JUDICIARE ALE UNIUNII EUROPENE	
1.1. Analiza conceptelor științifice cu privire la instituțiile judiciare ale uniunii europene.....	14
1.2. Analiza reglementărilor juridice cu privire la instituțiile judiciare ale uniunii europene.....	23
1.3. Concluzii la capitolul 1.....	28
2 NOȚIUNEA, STRUCTURA ȘI COMPETENȚELE INSTITUȚIILOR JUDICIARE ALE UNIUNII EUROPENE	
2.1. Curtea de justiție a Uniunii Europene.....	29
2.2. Tribunalul de primă instanță.....	47
2.3. Tribunalul funcției publice.....	53
2.4. Concluzii la capitolul 2.....	55
3 NOȚIUNEA, STRUCTURA ȘI COMPETENȚELE ALTOR INSTITUȚII JUDICIARE ALE UNIUNII EUROPENE	
3.1. Curtea europeană a drepturilor omului	56
3.2. Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ).....	58
3.3. Concluzii la capitolul 3.....	73
4 ASPECTE PRACTICE PRIVIND INSTITUȚIILE JUDICIARE ALE UNIUNII EUROPENE	
4.1. Studiu de caz la CEDO.....	
.....	74
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	
.....	79
BIBLIOGRAFIE	81

ADNOTARE

Numele, prenumele: Botnari Victor

Titlu: Instituțiile juridictionale ale UE

Structura lucrării: introducere, 4 capitole, concluzii și recomandări, bibliografie.

Cuvinte cheie: Uniunea Europeană, Curtea Europeană a drepturilor omului, Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției.

Scopul lucrării: presupune cercetarea aprofundată și multilaterală a instituțiilor juridictionale ale UE prin prisma aspectelor teoretico-practice, astfel fiind analizate opiniile și considerațiile juridice ale diverșilor doctrinari autohtoni și străini, precum și normele juridice stipulate în actele normative naționale și internaționale.

Obiectivele generale: pentru realizarea unei cercetări eficiente a instituțiilor juridictionale ale UE, au fost stabilite anumite obiective: analiza doctrinei naționale și internaționale în domeniul UE; identificarea reglementărilor actelor normative internaționale și naționale în domeniul instituțiilor juridictionale ale UE; determinarea rolului Curții de Justiție a UE; stabilirea structurii și competențelor instituțiilor juridictionale ale UE; stabilirea concluziilor finale.

Metodele aplicate la elaborarea lucrării: s-a întrebuițat metode specifice domeniului juridic, respectiv cercetarea bibliografică, pe baza căreia ne-am concentrat asupra surselor primare (a acelor izvoare de drept al Uniunii Europene care au reglementat sau reglementează desfășurarea proceselor cercetate), astfel cum au fost interpretate de către Curtea de Justiție, în jurisprudența sa, și a căror înțelegere am completat-o cu ajutorul oferit de doctrina de specialitate, prezentând viziunea acesteia asupra aspectelor abordate. Utilizarea acestei metode de cercetare dobândește sens prin interpretarea efectuată cu ajutorul acelor tehnici pe care literatura domeniului le consideră drept componentele sale, respectiv (într-o enumerare neexhaustivă prezentă în literatura domeniului) „*cele ale gramaticității, istoricității, teleologismului* alături de *metoda logică și metoda comparativă*”.

Rezultatul concret obținut: în urma efectuării lucrării științifice în domeniul instituțiilor juridictionale ale UE, a fost intitulată o lucrare unică în această tematică, cu o examinare aprofundată a tuturor elementelor esențiale privind instituțiile juridictionale ale UE, precum și un șir de relatări ce pot servi exemplu pentru o viitoare analiză, sau drept sursă în alte domenii, altele decât dreptul.

ANNOTATION

Last name, first name: Botnari Victor

Title: EU judicial institutions

Structure of the paper: introduction, 4 chapters, conclusions and recommendations, bibliography

Keywords: European Union, European Court of Human Rights, European Commission for the Efficiency of Justice.

The purpose of the thesis: involves the in-depth and multilateral research of EU jurisdictional institutions through the prism of theoretical-practical aspects, thus analyzing the legal opinions and considerations of various domestic and foreign doctrinaires, as well as the legal norms stipulated in national and international normative acts.

General objectives: in order to carry out an effective research of the jurisdictional institutions of the EU, certain objectives were established: the analysis of the national and international doctrine in the field of the EU; identification of the regulations of international and national normative acts in the field of EU jurisdictional institutions; determining the role of the EU Court of Justice; establishing the structure and powers of EU judicial institutions; establishing the final conclusions.

Methods applied for the elaboration of the thesis: methods specific to the legal field were used, namely bibliographic research, on the basis of which we focused on the primary sources (of those sources of European Union law that regulated or regulate the conduct of the researched processes), as they were interpreted by the Court of Justice, in its jurisprudence, and whose understanding I have completed with the help offered by the specialized doctrine, presenting its vision on the aspects addressed. The use of this research method acquires meaning through the interpretation carried out with the help of those techniques that the literature of the field considers as its components, respectively (in a non-exhaustive enumeration present in the literature of the field) "those of grammaticality, historicity, teleologism alongside the logical method and the method comparative".

The actual result obtained: following the completion of the scientific work in the field of EU jurisdictional institutions, a unique work was titled in this subject, with an in-depth examination of all the essential elements regarding the EU jurisdictional institutions, as well as a series of reports that can serve as an example for a future analysis, or as a source in fields other than law.

INTRODUCERE

Actualitatea temei tezei de licență. Studiarea instituțiilor juridictionale ale UE, în cadrul tezei de licență, este destul de importantă, atât din punct de vedere practic, cât și științific. Astfel, analiza temei rămâne un subiect de cercetare actual ca rezultat al unei reforme realizate prin intermediul tratatelor modificatoare succesive ce au schimbat specificul procesului juridictional comunitar și, ulterior, unional, în special în sensul extinderii atribuțiilor instituției juridictionale.

Noutatea științifică este determinată de faptul că în lucrările autorilor autohtoni această problemă nu a fost încă suficient de profund rezolvată. Implementarea acestui studiu se bazează pe implicarea și analiza unui număr de surse noi, literatură și documente.

Obiect de studiu îl reprezintă interacțiunea dintre instituțiile, organele și organizațiile Uniunii Europene, precum și interacțiunea dintre Uniunea Europeană și Consiliul Europei, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, condițiile și procedura de cooperare dintre Curtea de Justiție a UE și CtEDO în domeniul apărării drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Scopul lucrării date presupune cercetarea aprofundată și multilaterală a instituțiilor juridictionale ale UE prin prisma aspectelor teoretico-practice, astfel fiind analizate opiniile și considerațiile juridice ale diverșilor doctrinari autohtoni și străini, precum și normele juridice stipulate în actele normative naționale și internaționale.

Obiectivele cercetării tezei de licență. Pentru realizarea unei cercetări eficiente a instituțiilor juridictionale ale UE, au fost stabilite anumite obiective:

- *analiza doctrinei naționale și internaționale în domeniul UE;*
- *identificarea reglementărilor actelor normative internaționale și naționale în domeniul instituțiilor juridictionale ale UE;*
- *determinarea rolului Curții de Justiție a UE;*
- *stabilirea structurii și competențelor instituțiilor juridictionale ale UE;*
- *stabilirea concluziilor finale.*

Metodologia cercetării. Pentru atingerea obiectivelor cercetării științifice s-a întrebuițat metode specifice domeniului juridic, respectiv cercetarea bibliografică, pe baza căreia ne-am concentrat asupra surselor primare (a acelor izvoare de drept al Uniunii Europene care au reglementat sau reglementează desfășurarea proceselor cercetate), astfel cum au fost interpretate de către Curtea de Justiție, în jurisprudența sa, și a căror înțelegere am completat-o cu ajutorul oferit de doctrina de specialitate, prezentând viziunea acesteia asupra aspectelor

abordate. Utilizarea acestei metode de cercetare dobândește sens prin interpretarea efectuată cu ajutorul acelor tehnici pe care literatura domeniului le consideră drept componentele sale, respectiv (într-o enumerare neexhaustivă prezentă în literatura domeniului) „*cele ale gramaticității, istoricității, teleologismului* alături de *metoda logică și metoda comparativă*”.

Structura lucrării. Teza de licență este structurată după cum urmează: lista abrevierilor, introducere, patru capitole, concluzii și recomandări.

În primul capitol **”Analiza conceptelor științifice și reglementărilor juridice cu privire la instituțiile judiciare ale Uniunii Europene”** care este un capitol introductiv în cadrul căruia am analizat conceptele științifice și reglementările juridice cu privire la instituțiile judiciare ale Uniunii Europene. Capitolul 1 este format din două subcapitole și concluzii la capitolul 1.

În **Capitolul 2 ”Noțiunea, structura și competențele instituțiilor judiciare ale Uniunii Europene”** se efectuează o investigație aprofundată privind Curtea de Justiție a Uniunii Europene și a Tribunalului de prima instanță și a funcției publice. Deși instituțiile europene dispun de similitudini cu instituții genuine de stat, totuși modul de instituire și natura puterii diferă. Instituțiile UE reprezintă atât organele investite de statele membre în temeiul tratatelor constitutive să exercite puterea politică la nivel european, dar și în relația cu statele membre, cât și normele de drept european aplicabile organizării și funcționării acestora.

Capitolul 3.” Noțiunea, structura și competențele altor instituții judiciare ale Uniunii Europene” - este consacrat Curții Europene a drepturilor omului și Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției. Astfel, a fost analizată cea mai recentă legislație în domeniul protecției drepturilor omului în Uniunea Europeană, funcționarea organismelor specializate pentru monitorizarea și protejarea drepturilor omului, precum și în mod direct jurisprudența Uniunii Europene și a Consiliului Europei în domeniul. Scopul studiului este de a studia și determina care este conținutul și modul în care se realizează protecția jurisdicțională a drepturilor omului la nivelul Uniunii Europene. Cercetarea efectuată ar trebui să aducă o anumită contribuție la știința autohtonă a dreptului european prin studierea și rezumarea noilor materiale teoretice și empirice bazate pe sistematizarea celei mai recente legislații ale Uniunii Europene și practica autorităților judiciare europene (Curtea de Justiție a UE și Comisia Europeană).

Capitolul 4. ”Aspecte practice privind instituțiile judiciare ale UE”. Acest capitol vizează aspectul practic al lucrării și cuprinde un caz la CEDO, unde este parte Republica Moldova.

Concluziile și recomandările conțin o sinteză a celor mai importante probleme ale instituțiilor jurisdicționale ale UE.

BIBLIOGRAFIE

ACTE LEGISLATIVE ȘI NORMATIVE

- 1 Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 1 din 18. 08. 1994.

CĂRȚI ȘI PUBLICAȚII MONOGRAFICE TIPĂRITE

..un autor, doi autori, trei autori

- 2 CHIRTOACĂ, N. *Drept instituțional al Uniunii Europene*. Chișinău: CEP USM, 2017. 300 p.
- 3 CRAIG, P. *Dreptul Uniunii Europene, comentarii, jurisprudență și doctrină*. București: Hamangiu, 2009. 482 p.
- 4 DUMITRAȘCU, M-A. *Dreptul Uniunii Europene I*. București: Universul juridic, 2021. 216 p. ISBN/ISSN: 978-606-39-0800-2
- 5 DUMITRAȘCU, M-A., SALOMIA, O-M. *Dreptul Uniunii Europene II*. București: Universul juridic, 2022. 214 p.
- 6 MANOLACHE, O. *Drept comunitar. Instituții comunitare*. București: All Beck, 2003. 246 p.
- 7 MANOLACHE, O. *Tratat de drept comunitar*. București: CH Beck, 2006. 642 p.
- 8 SENSBURG, P. *Dreptul Uniunii Europene*. București: C.H. Beck, 2022. 138 p. ISBN 978-606181110
- 9 FUEREA, A. *Manualul Uniunii Europene*. București: Universul juridic, 2011. 268 p.
- 10 POȚINCU, L., POȚINCU, C-R. *Dreptul Uniunii Europene, evoluție a dreptului comunitar*. București: C.H. Beck, 2021. 428 p. ISBN/ISSN: 978-606-18-1053-6
- 11 POALELUNGI, M., SPLAVNIC, S. *Extrateritorialitatea Convenției Europene a Drepturilor Omului: obligații pozitive și jurisdicție*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2014. 300 p. ISBN 978-9975-53-404-8.
- 12 ISPAS, G-L., PANC, D. *Drept instituțional al Uniunii Europene*. București: Hamangiu, 2019. 360 p. ISBN/ISSN: 978-606-27-1258-7
- 13 GYULA, F. *Drept instituțional al Uniunii Europene*. București: Hamangiu, 2012. 328 p.
- 14 АННЕРС, Э. *История европейского права*. Москва: Наука, 1996. 396 с. ISBN 5-02-012255-6.
- 15 БЕНЮК, В. *Европейские интеграционные процессы. Теории, концепции, понятия*. Кишинёв, 2006, 159 с.
- 16 УШАКОВ, Н. *Юрисдикционные иммунитеты государств и их собственности*. Москва: Наука, 1993. 240 с. ISBN 5-02-013217-9.
- 17 КАПУСТИН, А. Я. *Право Европейского союза: учебник для вузов*. Москва: Юрайт, 2019, 387 с. ISBN 978-5-99162260-8.

- 18 ХЛЕКТОВА, И. *Юрисдикционный иммунитет государства*. Москва: Юриспруденция, 2007. 216 с. ISBN 978-5-9516-0313-5.

.....mai mult de trei autori

- 19 GUCEAC, I., JUC, V., MORARU, V., UNGUREANU, V. *Republica Moldova și Uniunea Europeană: dimensiunile cooperării*. Chișinău: Sirius, 2016, 116 p.
- 20 POALELUNGI, M., GRIMALSCHI L. ș.a. *Convenția Europeană a drepturilor omului: Comentariu asupra hotărârilor Curții Europene a drepturilor omului versus Republica Moldova: Concluzii și recomandări*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2017 238 p.

ARTICOLE ÎN PUBLICAȚII SERIALE

..... din reviste

- 21 BENEȘ, O. Evoluția jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului cu privire la cererile interstatale, În: *Revista Studii Juridice Universitare*, nr.1-2 2019. pp.14-20
- 22 DORUL, O. Cadrul normativ internațional în materia irelevanței calității oficiale a făptuitorului în procesul de angajare a răspunderii internaționale penale. În: *Revista Administrarea publică*, 2016, nr. 1 (89), pp. 51-56. ISSN 1813-8489
- 23 CUCERESCU, V. Guvernanța pe mai multe niveluri și europenizarea. În: *Managementul public și guvernanța în Uniunea Europeană*. Conferință științifico-practică internațională (12 mai 2015), Chișinău: Print-Caro, 2015, p.17-33.
- 24 OSTAVCIUC, D. Jurisprudența CtEDO în materia respectării termenului rezonabil de soluționare a cauzei penale. În: *Legea și viața*, nr.12, 2022. pp. 68-79. CZU: 341.645 (4)
- 25 OGANESEAN, A. Hotărârile CtEDO: obligativitatea executării de către autoritatea judiciară națională. În: *Revista Institutului național de Justiție*, nr. 1 (60), 2022. pp. 49-54. CZU: 341.645(4):341.231.14
- 26 SPINEANU-MATEI, O., BULANCEA, D. Tribunalul Uniunii Europene. Jurisprudență recentă. În: *Revista "EuRoQuod"*, 2017. pp. 296-317.
- 27 Herrmann, Christoph. și Rosenfeldt, Herbert, în: *Europäisches Prozessrecht*, Publicația CF Müller, 2019, punctul 254, pag. 73
- 28 POALELUNGI, M. Aspecte teoretico-practice privind modalitatea depunerii cererii la Curtea de Justiție a UE. În: *Studii juridice Universitare*, USM, nr. 1, 2022. pp. 151-160 ISSN 1857-4122
- 29 POPA, E. Promovarea instruirilor în domeniul CEDO – una dintre prioritățile INJ. În: *Revista Institutului național de Justiție*, nr. 4 (35), 2015. pp. 12 CZU: 341.645(4):341.231.14
- 30 NISTOR, O. 60 de ani de la adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului. În: *Lumina*, 2008, pp.3-4.
- 31 JUC. V., UNGUREANU. V. Asigurarea securității naționale a Republicii Moldova în contextul integrării europene. În: *Moldoscopie*, 2012, nr.3, p.169-186.

- 32 JOCHUM, G. In: *Europarecht: unter Berücksichtigung des Vertrags von Lissabon*, Publicația Kohlhammer, 2018, pp. 143.
- 33 TUDOREANU, S. Cu privire la efectele jurisprudenței Curții Europene de Justiție în raport cu ordinele de drept ale statelor membre ale Uniunii Europene. În: *Studii Juridice Universitare*, USM, nr. 3-4 (51-52) 2021. pp. 230-236. ISSN 1857-4122
- 34 TONCOGLAZ, M. Rolul actual al CJE ale UE în sistemul instituțional juridic al Uniunii Europene. În: *Vector European*, nr.1, 2021. pp.52-57 ISSN 2345-1106 /ISSNe 2587-358X
- 35 БУТОРИНА, О.В. Стратегические вызовы Евросоюза в XXI веке и перспективы отношений ЕС и СНГ. Европейские страны СНГ: место в 22 "Большой Европе". В: *Международные отношения*, 2005. с.107-117.
- 36 ЭНТИН, Л.М. Право Европейского Союза. Новый этап эволюции: 2009- 2017 годы. В: Аксиом, 2009. С. 213-216
- 37 ЛАПШИНА, А. Особенности рассмотрения международным коммерческим арбитражем споров с участием государств. В: *Сибирский Юридический Вестник*, 2010, №2 (49), с. 79-84. ISSN 2071-8136.
- 38 КОЛОСОВ, Ю.М., КРИВЧИКОВА Э.С., САВАСЬКОВ П.В. Европейское международное право. В: *Международные отношения*, 2009. с. 408 - 420.
- 39 КРАВЧЕНКО, О. Юрисдикционный иммунитет государства: абсолютный или ограниченный? В: *Белорусский журнал международного права и международных отношений*, 1998, № 1, с. 48-54. ISSN 2072-0513.
- 40 ЦИММЕРМАН, А. Юрисдикционный иммунитет государства как участника процесса международного военно-технического сотрудничества. В: *Правоведение*, 2014, № 3 (314), с. 98-115. ISSN 0131-8039.

CONTRIBUȚII ÎN PUBLICAȚII SERIALE TIPĂRITE

... din materialele simpozioanelor, conferințelor

- 41 ARNĂUT, V. Analiza prevederilor art.6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului în coraport cu Republica Moldova. În: *Moldova State University*, 10-13 October, 2022. pp. 235-241
- 42 COSTIUC, A. Controlul judiciar în Uniunea Europeană. În: Conferința "Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice". Chișinău: 26 februarie 2021. pp. 56-59
- 43 COJOCARU, V. Accesul liber la justiție în jurisprudența CEDO. În: *Culegere de articole selectate ale Conferinței Științifice Internaționale „Competitivitatea și Inovarea în Economia Cunoașterii”* 22-23 septembrie 2017, Chișinău, Vol. II pp. 203-207 E-ISBN 978-9975-75-894-9
- 44 CUCERESCU, V. Guvernanța pe mai multe niveluri și europenizarea. În: *Managementul public și guvernanța în Uniunea Europeană. Conferință științifico-practică internațională* (12 mai

2015), Chișinău: Print-Caro, 2015, p.17-33.

- 45 SPIRIDON, C. Relația dintre Curtea Europeană a Drepturilor Omului și Curtea de Justiție a Uniunii Europene. În: *Conferința "International Conference of Young Researchers"* Chișinău, Moldova, 6-7 noiembrie, 2008. pp. 164
- 46 LUNGU, V. Aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană: realizări și perspective. În: *Procese integraționiste europene: opțiuni, costuri, riscuri, avantaje*. Materialele Conferinței științifice internaționale (5-6 mai 2006). – Chișinău: CEP USM, 2006, p.135-141.
- 47 БЕНЮК, В. Институциональная структура и специфика институционального баланса Европейского Союза. În: *Managementul public și guvernarea în Uniunea Europeană. Conferință științifico-practică internațională* (12 mai 2015), Chișinău: Print-Caro, 2015. c.5-16

TIPURI SPECIALE DE DOCUMENTE

- 48 Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului, Protocolul nr.1, semnat la Paris, la 20.03.1952, intrat în vigoare la 18.05.1954. [accesat 16.03.2023] Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
- 49 Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului, Protocolul nr.4, semnat la Strasbourg, la 16.09.1963, intrat în vigoare la 02.05.1968. [accesat 16.03.2023] Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
- 50 Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului, Protocolul nr.2, semnat la Strasbourg, la 6.05.1963, intrat în vigoare la 21.09.1970. [accesat 16.03.2023] Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
- 51 Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului, Protocolul nr.3, semnat la Strasbourg, la 06.05.1963, intrat în vigoare la 21.09.1970. [accesat 16.03.2023] Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
- 52 Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului, Protocolul nr.5, semnat la Strasbourg, la 20.01.1966, intrat în vigoare la 20.12.1971. [accesat 16.03.2023] Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
- 53 Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului, Protocolul nr.6 semnat la Strasbourg, la 28.04.1983, intrat în vigoare la 01.03.1985. [accesat 16.03.2023] Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
- 54 Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului, Protocolul nr.7 semnat la Strasbourg, la 22.11.1984, intrat în vigoare la 01.11.1988. [accesat 16.03.2023] Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
- 55 Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului, Protocolul nr.8 la semnat la Viena, la 19.03.1985, intrat în vigoare la 01.01.1990. [accesat 16.03.2023] Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf

- 56 Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului, Protocolul nr.9 la semnat la Roma, la 06.11.1990, intrat în vigoare la 01.01.1994. Este abrogat la 01.11.1998, odată cu intrarea în vigoare a Protocolului nr.11. [accesat 16.03.2023] Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
- 57 Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului, Protocolul nr.10 la semnat la Strasbourg, la 25.03.1992, nu a intrat în vigoare. [accesat 16.03.2023] Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
- 58 Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului, Protocolul nr.11, semnat la Strasbourg, la 11.05.1994, intrat în vigoare la 01.11.1988. [accesat 16.03.2023] Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
- 59 Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului Protocolul nr.12 la, semnat la Roma, la 04.11.2000, intrat în vigoare la 01.04.2005. [accesat 16.03.2023] Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
- 60 Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului, Protocolul nr.13, semnat la Vilnius, la 03.05.2002, intrat în vigoare la 01.07.2003. [accesat 16.03.2023] Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
- 61 Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului, Protocolul nr.14 semnat la Strasbourg, la 13.05.2004. [accesat 16.03.2023] Disponibil: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf
- 62 Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) [accesat 20.02.2023]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_2&format=PDF

SURSE WEB

- 63 DANWITZ, Th. Ordentlicher Richter des Unionsrechts, [accesat 16.03.2023] Disponibil: <https://verfassungsblog.de/einheitliche-auslegung-und-vorrang-des-unionsrechts-im-dialog-der-gerichte/>
- 64 Cazul IRLANDA c. REGATULUI UNIT - Măsuri de excepție și tratamente aplicate unor deținuți în Irlanda de Nord. [accesat 16.03.2023] Disponibil: <https://jurisprudencedo.com/IRLANDA-c.-REGATULUI-UNIT-Masuri-de-exceptie-si-tratamente-aplicate-unor-detinuti-in-Irlanda-de-Nord.html>
- 65 CJUE, Case No. 61/65, (G. Vassen-Göbbels v Management of the Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf), ECLI:EU:C:1966:39, punctul 2 etc. [accesat 16.03.2023] Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/151-160_7.pdf
- 66 Raportul anual a Curții de Justiție a Uniunii Europene, 2020, pag. 56. [accesat 16.03.2023] Disponibil: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7000/ro/

- 67 https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_11035/rapports-annuels [accesat 16.03.2023]
- 68 Manualul de drept european privind accesul la justiție din 2016 [accesat 16.03.2023] Disponibil:
https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_access_justice_ROM.PDF
- 69 КАПУСТИН, А. Я. [и др.]. Право Европейского союза: учебник для вузов. Москва [accesat 16.03.2023] Disponibil:
https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_access_justice_ROM.PDF
- 70 https://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/ro/[accesat 16.03.2023]